

Berlin Etnologiya Muzeyindəki 120 qədim əşya

Muzeyin departament müdiri İnqrid Şindelberq:
"Bu əşyaları Bakıdan alıb
Berlinə gətirmək o qədər də asan olmadı"

qeyd etdi: "Bundan sonra Azərbaycanla bağlı kolleksiya hazırlamağı qərara aldım. O zaman bu kolleksiyayı toplamaq çox çətin idi. Çünki onda Bakıda qədim əşyalar satan dükənlər çox az idi. Ona görə də mən çox az eksponat ala bildim". Departament direktoru xatırlayır ki, o zaman Bakıda yaşayan insanlar öz evlərindəki qədim əşyaları sənət muzeyinə gətirir və satışa çıxarırdılar. O da həmin əşyaları pulla ala bilmiş: "Qədim əşyaların satışı ilə bağlı elanı eşidən kimi sənət muzeyinə getdim. Həmin muzeyə çoxlu insanlar gəlir və öz seçimlərini edirdilər. Mən 120 qədim əşya ala bildim. Onların arasında qədim paltarlar, papaqlar, xalça və palazlar, meişət əşyaları və s. var idi. Bunlar əsasən 19-cu əsrin sonuna aid olan əşyalar idi".

Direktorun vaxtilə ölkəmizdən satın alıb apardığı eksponatlar hazırda Etnologiya Muzeyinin arxivində

"AZƏRBAYCAN - ODLAR YURDU"

Muzeyin direktoru həmin eksponatlardan ibarət böyük sərgi təşkil etdiklərini də qeyd etdi. 2008-ci ildə baş tutan sərgidə ölkəmizin birinci xanımı Mehriban Əliyeva da iştirak edib. Almaniya Azərbaycan İli çərçivəsində keçirilən sərgi Azərbaycanın tarixini, maddi-mədəni irsini alman tamaşaçısına ətəflil təqdim etmək məqsədi daşıyıb. Sərgi "Azərbaycan - Odlar Yurdu" adı ilə xeyli seyrçi toplaya bilib. Daha sonra sərgi Drezden Etnologiya Muzeyində davam etdirilib.

Xanım İnqrid deyir ki, həmin sərgi sanki yeddi mövzuya bölünərək tariximizin müxtəlif dövrlərini əhatə edib. Ekspozisiyaya memar Günter Hüger tərəfindən bədii tərtibat verilib. Sərgini möhtəşəm edən daha bir məqam Almaniya muzeylərindən gətirilən 20 eksponat olub. Belə ki, Drezden Milli Kitabxanasında əsrlər boyu qorunub saxlanan "Kitabi Dədə Qorqud"un XVI əsrə aid nadir nüsxəsi, Azərbaycanda nücum (astrologiya) elminin inkişafından xəbər verən 13-cü əsrə aid metal qlobus və s. kimi tariximizin əvəzsiz inciləri sərgilənib. Ekspozisiyaya Dövlət İncəsənət Muzeyi, Azərbaycan Xalçası və Xalq Tətbiqi Sənəti Dövlət Muzeyi, Dövlət Teatr Muze-yi, Musiqi Mədəniyyəti Dövlət Muzeyi, Azərbaycan İstiqlal Muzeyi, "Şirvanşahlar Saray-komp-leks"i Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu-Muzeyi, Zaqatala Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi, Mingəçevir şəhərinin tarixi muzeylərindən eksponatlar daxil edilib. Milli Tarix Muzeyi, Nizami adına Ədəbiyyat Muzeyi, Əlyazmalar İnstitutu, Dövlət Arxiv İdarəsi və Milli Kitabxanadan da eksponatlar nümayiş olunub.

yan, adı YUNESKO-nun "Bəşəriyyətin şifahi və qeyri-maddi irsinin şah əsərləri" siyahısına daxil edilən muğamın atributları - tar, kaman, qaval, habele, zur-na, ney, qoşanağara kimi xalq musiqi alətləri də sərgidə özünəməxsus yer tutub. Həmçinin milli maddi-mədəni irsin çoxlu başqa nümunələri - qədim əlyazmalar, miniatür, dekorativ tətbiqi və təsviri sənət əsərləri də sərgilənib. Klassik Azərbaycan poeziyasının korifeylərindən Nizami Gəncəvinin "Xəmsə"si (XII əsr), Nəsiminin "Divanı" (XVI əsr), Şeyx Mahmud Şəbüstərinin "Gülşəni-Raz" (XV əsr), Məhəmməd Füzulinin "Leyli və Məcnun" əsərləri (XVI əsr) ilə ya-naşı, İbn Sinanın "Əl-Qanun fit-tibb", Əbri İbn Adilin astrologiyaya aid kitabları, əlyazmaları sərginin eksponatları sırasına daxil edilib. Sərgidə "Əkinçi" qəzetinin ilk sayı, Şərqi miniatür məktəbinə aid əsərlər də xüsusi maraq doğurub. Qədim tarixə, zəngin ənənələrə malik olan Azərbaycan dekorativ tətbiqi sənətinin tikmə, xalçaçılıq, milli geyim kimi nümunələri də təqdim olunub. "Qadın köynəyi" (XIX əsr), "Tuman" (XIX əsr), "Araqçın" (XIX əsr), "Çəpkən" qa-dın üst geyimi (XIX əsr), "Arxalıq" - yay qadın geyimi (XIX əsr), "Külədcə" - qadın üst geyimi (XIX əsr), "Ləbbadə" (XIX əsr) və Azərbaycan sənətkarlarının zərif duyğularını, incə zövqünü yaşadan başqa libaslar seyrçilərin diqqətini cəlb edib.

Direktorun dediyinə görə, ekspozisiyadakı xalçalara da böyük maraq olub. "Tikmə" (XIX əsr), "Xalça - Vərn" (XIX əsr), "Xalça - Bakı" (XIX əsr), "Xalça - Ərciman" (XIX əsr), "Xalça - Buynuz" (XIX əsr), "Xalça - Gəncə" (XIX əsr) və digər işlər diqqətəlayiq sənət əsərləri kimi maraq doğurub. Həmçinin "Qız Qalası" qalereyasından sərgiyə təqdim olunan 23 əsər isə Azərbaycanın çağdaş təsviri sənət dünyası ilə sərgi iştirakçılarını yaxından tanış edib. Ümumilikdə sərgi təxminən bir il ərzində alman tamaşaçılarının Azərbaycanın qədim mədəniyyəti ilə yaxından tanış olmaqları üçün daha bir imkan yaradıb.

Xanım İnqrid sonda bildirdi ki, həmçinin muzey tərəfindən Azərbaycan incəsənətinə aid "Azərbaycan, odlar yurdu" adlı kitab da dərc edilib. Tədris vəsaiti kimi hazırlanan kitab alimlər və tələbələr üçün nəzərdə tutulub.

Tərənə Məhərrəmov
Berlin

Bu məqalə Bakcell Şirkətinin dəstəyi ilə hazırlanıb

Dünya etnologiya muzeylərindən ən nəhəngi sayılan Berlin Etnologiya Muzeyi Almaniya paytaxtının digər muzeyləri kimi şəhərin mərkəzində deyil, xeyli kənarında yerləşir. Muzeyə getmək üçün ən yaxşı nəqliyyat vasitəsi metrodur. "U-Bahnhof Dahlem-dorf" stansiyasından çıxandan sonra piyada 5 dəqiqəlik yol ziyarətçiləri Zehlendorfdə yerləşən muzeyə aparır.

Muzey eksponatlarının yaxşı saxlanması üçün seçilən yamaşıl ərazidə yerləşən muzey binası arxitektura görkəmi ilə də fərqlənir. Berlin-Dahlem Muzey Mərkəzində yerləşən Etnologiya Muzeyi 1873-cü ildə Adolf Bastian tərəfindən yaradılıb. Dünya ölkələrinin etnoloji kolleksiyalarının saxlandığı bina İkinci Dünya Müharibəsi illərində dağılıb və muzeyin əşyaları yeraltı anbarlarda qorunub saxlanıb.

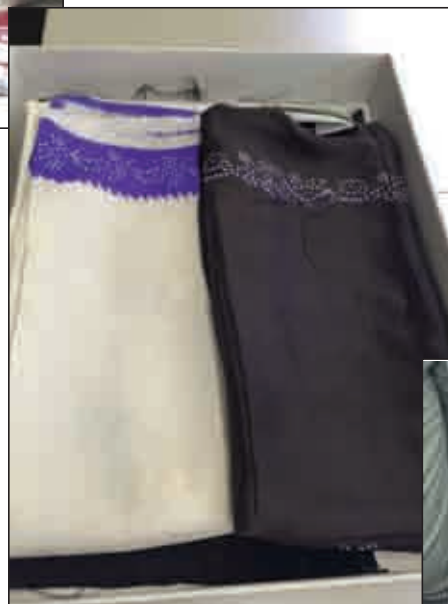
Dünyanın müxtəlif xalqlarının bərpə olunmuş yaşayış məskənləri, eləcə də qayıqlar, bürüncdən hazırlanmış əşyalar muzeyin xüsusi qururudur. Muzeydə, həmçinin etnik musiqinin ilk kolleksiyalarından biri - Berlin fonogram arxivinin səsyazmaları, filmlərin arxivi, uşaqlar üçün mini-muzey və gözəndən əlillər üçün muzey qorunub saxlanılır. Dünyaca məşhur bir muzeydə Azərbaycanla bağlı eksponatlar da var.

200 İL BUNDAN SONRA DA

Berlin Etnologiya Muzeyinin İslam Şərqi Departamentinin müdiri İnqrid Şindelberq bizimlə söhbətində muzeyə Azərbaycandan qədim kilimlər, paltarlar, meişət əşyaları və s. gətirildiyini bildirdi. Belə ki, hazırda muzeydə Azərbaycandan aparılan 120 qədim eksponat saxlanılır. Muzeyin ekspozisiyalarında yer almasa belə, arxivdə qorunan eksponatlarla tanış ola bildik. 1992-ci ildə Azərbaycana gələn və bir müddət Şəkiddə yaşayıb tədqiqatlar aparan İ.Şindelberq həmin dövrün ona böyük təcrübə verdiyini və ölkəmizin etnologiya tarixi ilə bağlı zəngin məlumatlar əldə etdiyini

də saxlanılır. "Bu əşyaları alıb Berlinə gətirmək o qədər də asan olmadı. Hər şeydən əvvəl bunları sənədləşdirmək lazım idi" - deyə xanım İnqrid xatırlayır: "Hər bir eksponatın fotosəklini çəkmək lazım idi. Əlaqədar orqanların nümayəndələri əsərlərin ölkədən çıxarılması üçün müəyyən prosedurlardan sonra bizə razılıq verdilər. Azərbaycanın Almaniyaadakı səfirliyi də bu eksponatlar haqqında məlumatlıdır. Onlar muzeyə gələrək əşyalarla tanış olublar. Biz bu əşyaları qoruyub saxlayırıq. Bəlkə 200 il bundan sonra da əşyalar muzeydə qalacaq". Muzeyin rəsmisi Azərbaycana aid eksponatların ekspozisiyalarda yer almamasına da aydınlıq gətirdi: "Muzeydə 500 mindən çox eksponat var. Onların hamısının sərgilənməsi qeyri-mümkündür. Bununla belə, biz ekspozisiyada olan əşyaları vaxtaşırı dəyişirik. Və Azərbaycanla bağlı eksponatlar da zamanla sərgiyə çıxıb bilər".

Hazırda muzeydə saxlanan Azərbaycana aid eksponatlarla arxivdə tanış olmaq mümkündür. Bunlar əsasən buxara papaq, milli paltar, çarıq, kilim, xalça, mütəkkə, kələğayı və digər baş örtükləri, Quran altlığı, siqar qabı, lampa, güləbqabı, camlar və sairədən ibarətdir. Əşyalar Azərbaycanın müxtəlif bölgələrinə aiddir. Muzeydə yer alan eksponatlar içərisində tanınmış xəttat Seyfəddin Mənsimoğlunun əsərləri də var: "Bakıda olarkən xəttatın əsərləri ilə tanış oldum və bu əsərlər mənim çox xoşuma gəldi. Onlardan bir neçəsini alıb gətirməyə müvəffəq oldum".

Sərgidə ölkəmizin ərazisində aparılmış arxeoloji qazıntılar zamanı tapılmış və əvəzsiz tarixi-mədəni dəyər kəsb edən eksponatlardan "Şüşə qab" (b.e.ə. II əsr), "Tunc qolbaq" (b.e.ə. V-IV əsrlər), "Tunc boyunbağı" (b.e.ə. V-IV əsrlər), "Tunc xəncər" (b.e.ə. IX-VIII əsrlər), "Gil qab" (b.e.ə. IV-I əsrlər), "Tunc maral fiquru" (b.e.ə. V-IV əsrlər), "Küp" (b.e.ə. VIII əsr), eyni zamanda, eramızın XIII əsrinə aid edilən müxtəlif ölçülü daş kitabələrlə yanaşı, xalq sənətkarlığının nümunəsi olan "Satıl" (XIX əsr), "Dolça" (XIX əsr), "Məcməyi" (XIX əsr), "Manqal" (XIX əsr), eləcə də, çağdaş dövrümüzdə qədər yaşa-

